

Analiza merytoryczna
„Analiza możliwości wzmocnienia współpracy szkół zawodowych
z pracodawcami”

Opracowanie:
Arleta Jaśniewicz

Marzec 2025

Spis treści:

I Wstęp.....	1
II Zastosowane metody badań i prezentacja wyników	2
III Wnioski i rekomendacje	3
III.1 Wnioski	3
III.2. Rekomendacje dotyczące rozwiązań systemowych w zakresie współpracy z pracodawcami	6

I. Wstęp

Przedmiotem opracowania jest weryfikacja dokumentu pn.: „Analiza możliwości wzmocnienia współpracy szkół zawodowych z pracodawcami”, co stanowi integralny element zadania dotyczącego weryfikacji dokumentów i opracowań, powstających w ramach projektów prowadzonych w 16 województwach, finansowanych z KPO - inwestycja A.3.1.1.: *Wsparcie rozwoju nowoczesnego kształcenia zawodowego, szkolnictwa wyższego oraz uczenia się przez całe życie - Zbudowanie systemu koordynacji i monitorowania regionalnych działań na rzecz kształcenia zawodowego, szkolnictwa wyższego oraz uczenia się przez całe życie, w tym uczenia się dorosłych*.

Analiza została opracowana w grudniu 2024 roku, w ramach projektu realizowanego przez Samorząd Województwa Łódzkiego pn.: „Zbudowanie systemu koordynacji i monitorowania regionalnych działań na rzecz kształcenia zawodowego, szkolnictwa wyższego oraz uczenia się przez całe życie, w tym uczenia się dorosłych”. Analiza powstała w Biurze Planowania Przestrzennego Województwa Łódzkiego w Łodzi na zlecenie i we współpracy z Urzędem Marszałkowskim Województwa Łódzkiego, pod kierunkiem Anny Szymańskiej. Autorami opracowania są: Kamila Łuszczynska i Agnieszka Szewc. Opracowanie powstało przy udziale eksperta zewnętrznego - dr hab. Izabeli Warwas, prof. Uniwersytetu Łódzkiego.

Celem głównym „Analizy możliwości wzmocnienia współpracy szkół zawodowych z pracodawcami”, jest „rozpoznanie stanu oraz barier i możliwości pogłębienia współpracy pracodawców ze szkołami (różnych szczebli) na rzecz rozwoju oferty kształcenia”. Określono także cztery cele szczegółowe, obejmujące:

- rozpoznanie i ocenę sposobów współpracy,
- identyfikację czynników ułatwiających współpracę,
- identyfikację barier współpracy,
- rozpoznanie oczekiwań i potrzeb placówek kształcących zawodowo oraz pracodawców w zakresie współpracy.

Bezpośrednią przesłanką do opracowania Analizy jest zamiar opracowania Strategii Rozwoju Kształcenia Zawodowego Województwa Łódzkiego. W 2022 roku przeprowadzono szerokie badanie stanu szkolnictwa zawodowego w województwie łódzkim, którego efektem była opracowana „Diagnoza oferty szkolnictwa zawodowego na poziomie średnim z uwzględnieniem zielonej i cyfrowej transformacji” oraz szereg innych dokumentów. Badana Analiza jest jednym z badań diagnostycznych, pogłębiających wiedzę na temat sytuacji szkolnictwa zawodowego w województwie łódzkim.

Celem natomiast niniejszego opracowania jest analiza merytoryczna dokumentu o oraz przedstawienie wniosków i rekomendacji w zakresie budowania systemu koordynacji i uczenia

się przez całe życie w odniesieniu siódmego z ośmiu obszarów oddziaływania¹ Zintegrowanej Strategii Umiejętności 2030, tj. współpracy pracodawców z edukacją formalną i pozaformalną.

II. Zastosowane metody badań i prezentacja wyników

Badania zostały przeprowadzone w 2023 roku i obejmowały kompleksową analizę danych statystycznych dotyczących placówek oświatowych, dostępnych w Systemie Informacji Oświatowej oraz publikacjach Głównego Urzędu Statystycznego. W tym samym roku przeprowadzono badanie ankietowe, na potrzeby opracowania „Diagnozy oferty szkolnictwa zawodowego na poziomie średnim z uwzględnieniem zielonej i cyfrowej transformacji”. W kolejnym roku, w celu pogłębienia i uzupełnienia badania, przeprowadzono wywiady pogłębione z dyrektorami szkół zawodowych oraz placówek kształcących osoby dorosłe. Tematyka wywiadów była bezpośrednio związana z tematem analizowanego dokumentu i dotyczyła współpracy szkół i placówek oświatowych prowadzących kształcenie zawodowe z pracodawcami. Bezpośrednim celem wywiadów pogłębionych było zrozumienie, w jaki sposób placówki te nawiązują i rozwijają relacje z pracodawcami, a także jakie wyzwania i potrzeby napotykają w tym zakresie.

Zakres przestrzenny badania obejmuje województwo łódzkie. Zakres podmiotowy Analizy obejmuje: szkoły branżowe I stopnia, szkoły branżowe II stopnia, technika, szkoły policealne, Centra Kształcenia Ustawicznego, Centra Kształcenia Zawodowego oraz nowo powstające Branżowe Centra Umiejętności.

W ujęciu przedmiotowym badano czynniki ułatwiające nawiązanie i rozwój współpracy placówek prowadzących kształcenie zawodowe z pracodawcami, barier tej współpracy i sposobów ich likwidacji, sposobów usprawniania współpracy, istniejących form współpracy oraz oceny dotychczasowych form i zakresu współpracy. W analizie omówiono szczegółowo zakres pytań badawczych.

Wyniki badań zostały zaprezentowane odrębnie dla badań pierwotnych i wtórnych. Szczegółowo zaprezentowano strukturę szkolnictwa zawodowego w województwie łódzkim, z uwzględnieniem poszczególnych typów szkół i liczby kształcących się w nich uczniów. Omówiono również funkcjonowanie Centrów Kształcenia Ustawicznego oraz Centrów

-
1. ¹ Umiejętności podstawowe, przekrojowe i zawodowe dzieci, młodzieży i osób dorosłych.
 2. Rozwijanie umiejętności w edukacji formalnej – kadry zarządzające.
 3. Rozwijanie umiejętności w edukacji formalnej – kadry uczące.
 4. Rozwijanie umiejętności poza edukacją formalną.
 5. Rozwijanie i wykorzystanie umiejętności w miejscu pracy.
 6. Doradztwo zawodowe.
 7. Współpraca pracodawców z edukacją formalną i pozaformalną.
 8. Planowanie uczenia się przez całe życie i potwierdzanie umiejętności.

Kształcenia Zawodowego z podziałem na powiaty oraz lokalizację i kierunki specjalizacji Branżowych Centrów Umiejętności.

Innym aspektem badania była analiza struktury rynku pracy, z uwzględnieniem takich aspektów jak: wielkość i struktura bezrobocia w województwie, struktura bezrobocia ze względu na wiek i wykształcenie oraz przewidywane trendy na rynku pracy. Istotnym elementem jest analiza zawodów deficytowych zaobserwowanych w ostatnich latach.

Wyniki badań pierwotnych mają istotne znaczenie dla celów Analizy. Obejmują one analizę różnorodnych form współpracy ze szkołami oraz istotność różnych form prowadzenia kształcenia praktycznego dla szkół. Kluczowym elementem badań wtórnych było zbadanie jakości i zakresu współpracy szkół z pracodawcami. Najistotniejsze wyniki badania zebrano w podsumowaniu zawierającym wnioski i rekomendacje w tym zakresie.

W dziedzinie współpracy średnich szkół zawodowych z pracodawcami wskazano kilka barier, do których między innymi należą ograniczone formy współpracy oraz różnego rodzaju trudności, w tym organizacyjne i finansowe, dotyczące organizacji praktycznej nauki zawodu u pracodawców.

III. Wnioski i rekomendacje

III.1 Wnioski

Analiza merytoryczna dokumentu pozwala na stwierdzenie, że sektor kształcenia zawodowego w województwie łódzkim jest szeroko rozwinięty, zarówno w kontekście infrastruktury, jak i oferty kształcenia, a współpraca placówek z pracodawcami jest integralną częścią jego funkcjonowania. Współpraca ta obejmuje szereg form określonych w art. 3 ustawy Prawo Oświatowe². Najbardziej istotne formy współpracy szkół i placówek z pracodawcami w województwie łódzkim obejmują następujące działania³:

- realizacja kształcenia zawodowego, w tym praktycznej nauki zawodu,
- organizacja wycieczek do zakładów pracy,
- organizacja promocji kształcenia zawodowego,
- doskonalenie nauczycieli kształcenia zawodowego,
- przygotowanie uczniów do egzaminów potwierdzających kwalifikacje,

² Ustawy z dnia 14 grudnia 2016 r. Prawo oświatowe definiuje formy współpracy z pracodawcami jako: tworzenie klas patronackich, realizację kształcenia zawodowego, w tym praktycznej nauki zawodu, we współpracy z pracodawcą, wyposażenie warsztatów lub pracowni szkolnych, organizację egzaminów zawodowych, doskonalenie nauczycieli kształcenia zawodowego, w tym organizowanie szkoleń branżowych, realizację doradztwa zawodowego i promocję kształcenia zawodowego.

³ Formy współpracy zostały uporządkowane od najbardziej popularnych

- udział w targach edukacyjnych,
- organizacja staży uczniowskich,
- doskonalenie programu zajęć praktycznych,
- realizacja doradztwa zawodowego,
- organizacja egzaminu zawodowego,
- wyposażenie warsztatów lub pracowni szkolnych,
- tworzenie klas patronackich,
- organizacja zajęć praktycznych na zasadach kształcenia dualnego,
- przygotowywanie propozycji programu nauczania zawodu,
- współfinansowanie stypendiów dla najlepszych uczniów,
- udział w zebraniach Rady Pedagogicznej,
- inne.

Tym niemniej zdiagnozowano pewne problemy i bariery rozwojowe w zakresie współpracy szkół z pracodawcami, zarówno natury organizacyjnej jak i finansowej. Pewne wyzwanie stanowi również realizacja w placówkach doradztwa zawodowego, w szczególności kontekście przygotowania uczniów do wyboru zawodu, ale także do realizacji kształcenia praktycznego u pracodawców oraz wejścia na rynek pracy. Powyższe kwestie wymagają wprowadzenia rozwiązań systemowych o charakterze legislacyjnym i organizacyjnym.

Realizacja kształcenia zawodowego, w tym praktycznej nauki zawodu jest szczególnym wyzwaniem dla szkół i placówek oświatowych ze względu na kilka czynników, do których należą:

- brak ustawowego obowiązku współpracy pracodawców z placówkami prowadzącymi kształcenie i szkolenie zawodowe,
- niewystarczające możliwości organizacyjne pracodawców (np. brak możliwości oddelegowania opiekuna praktyk),
- niechęć do ponoszenia kosztów związanych z kształceniem uczniów w zakładach pracy,
- nieuświadomione i/ lub niebezpośrednie korzyści wynikające z zaangażowania pracodawców w proces kształcenia praktycznego,
- w przypadku szkół branżowych I stopnia: uzależnienie refundacji na rzecz pracodawcy od zdania egzaminu zawodowego, niewystarczający poziom refundacji kosztów kształcenia w zakładzie pracy,
- obawa przed zatrudnianiem nieletnich, zarówno ze względu na przepisy dotyczące bezpieczeństwa i higieny pracy jak i na tzw. Ustawę Kamilka⁴.

⁴ Ustawa z dnia 13 maja 2016 r. o przeciwdziałaniu zagrożeniom przestępczości na tle seksualnym i ochronie małoletnich z późn. Zmianami (tekst jednolity: Dz. U. 2024 poz. 560)

Istotne bariery efektywnej współpracy pomiędzy placówkami prowadzącymi kształcenie zawodowe z pracodawcami dotyczą obszaru szeroko rozumianego doradztwa zawodowego. Należą do nich przede wszystkim:

- ograniczona znajomość rynku pracy wśród uczniów, w tym funkcjonujących przedsiębiorstw, organizacji pracy na określonym stanowisku oraz wymagań w zakresie kwalifikacji zawodowych i kompetencji ogólnych,
- przypadkowy wybór zawodu, miejsca pracy/odbywania praktyk, ograniczona znajomość własnych silnych i słabych stron oraz zainteresowań zawodowych i potencjalnych ścieżek rozwoju zawodowego.

Trzecim zidentyfikowanym obszarem problemowym jest problem znacząco ograniczonego dostępu do wysoko wykwalifikowanej kadry kształcenia i szkolenia zawodowego. Przyczyną takiego stanu rzeczy jest z jednej strony zjawisko starzenia się kadry, z drugiej mało atrakcyjne warunki zatrudnienia w sektorze edukacji w porównaniu z sektorem przedsiębiorstw.

III.2. Rekomendacje dotyczące rozwiązań systemowych i organizacyjnych w zakresie współpracy z pracodawcami

1. Zmiana przepisów dotyczących refundacji kosztów wynagrodzenia instruktorów praktycznej nauki zawodu

- **Zmiana w przepisach:** zmiana przepisu dotyczącego refundowania pracodawcom wynagrodzenia instruktorów praktycznej nauki zawodu
- **Sformułowanie zapisu:** §9. Ust.2 pkt. 1) refundowanie pracodawcom wynagrodzenia instruktorów praktycznej nauki zawodu, o których mowa w § 10 ust. 2 pkt 1 i 2, prowadzących zajęcia praktyczne z uczniami, w tym także zajęcia praktyczne odbywane u pracodawców na zasadach dualnego systemu kształcenia – do wysokości minimalnej stawki wynagrodzenia zasadniczego nauczyciela kontraktowego posiadającego dyplom ukończenia kolegium nauczycielskiego, określonej w przepisach wydanych na podstawie art. 30 ust. 5, art. 33 ust. 3 oraz art. 34 ust. 2 ustawy z dnia 26 stycznia 1982 r. – Karta Nauczyciela (Dz. U. z 2018 r. poz. 967 i 2245);⁵⁶

2. Zmiana przepisów dotyczących wynagradzania instruktorów nauki zawodu i opiekunów praktyk

- **Zmiana w przepisach:** wprowadzenie w artykule 122 Ustawy Prawo Oświatowe zapisu dotyczącego wynagradzania instruktorów praktycznej nauki zawodu,

⁵ Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 22 lutego 2019 r. w sprawie praktycznej nauki zawodu (Dz. U z dnia 28 lutego 2019 r. Poz. 391)

⁶ Racjonalne, z punktu widzenia oczekiwań pracodawców byłoby również urynkowienie wysokości refundacji, o której mowa w przedmiotowym artykule, np. poprzez odniesienie do średniego wynagrodzenia za pracę w sektorze przedsiębiorstw i jego okresowa rewaloryzacja

opiekunów praktyk w trakcie praktycznej nauki zawodu uczniów, którzy nie zawarli umów o pracę, w celu przełamania bariery finansowej.

- **Sformułowanie zapisu:** Pracodawcom, którzy zawarli z placówką prowadzącą kształcenie zawodowe umowę dotyczącą organizacji praktycznej nauki zawodu w formie stażu uczniowskiego, przysługuje dofinansowanie kosztów kształcenia ze środków Funduszu Pracy.

- 3. Stworzenie Programu pomocowego w formie Rozporządzenia dla pracodawców organizujących praktyczną naukę zawodu w formie staży i praktyk zawodowych, obejmującego system zachęt w postaci np. ulg podatkowych, odliczeń od dochodu lub refundacji poniesionych kosztów, na podstawie przepisów ROZPORZĄDZENIA KOMISJI (UE) 2023/2831 z dnia 13 grudnia 2023 r. w sprawie stosowania art. 107 i 108 Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej do pomocy de minimis⁷.**
- 4. Finansowanie i/lub realizacja ogólnokrajowych i/lub wojewódzkich⁸, dedykowanych kampanii edukacyjnych, promujących korzyści dla pracodawców wynikające z zaangażowania w proces kształcenia zawodowego uczniów i nauczycieli zawodu oraz edukację z zakresie różnych form współpracy.**
- 5. Utworzenie wyspecjalizowanych jednostek organizacyjnych samorządu województwa, wspierających systemowo współpracę pomiędzy szkołami i placówkami prowadzącymi kształcenie zawodowe i pracodawcami, w tym rzemieślnikami na wzór Centrów Wsparcia Rzemiosła, Kształcenia Dualnego i Zawodowego w Koninie, Poznaniu, Pile, Kaliszu i Lesznie, utworzonych przez Samorząd Województwa Wielkopolskiego w 2018 roku^{9 10}. Jednym z zadań statutowych Centrów jest ułatwianie współpracy szkół i placówek oświatowych z pracodawcami. Inne zadania są również istotne w kontekście wniosków wynikających z analizy obejmują np. promocję szkół prowadzących kształcenie zawodowe jako placówek pierwszego wyboru, orientację zawodową i doradztwo zawodowe, szkolenie doradców zawodowych, realizację projektów edukacyjnych itp.**
- 6. Zaangażowanie organów prowadzących placówki kształcenia i szkolenia zawodowego oraz samorządu województwa łódzkiego w tworzenie i promocję klastrów branżowych, zwłaszcza w dziedzinie inteligentnych specjalizacji oraz w branżach, dla których utworzono w województwie łódzkim Branżowe Centra Umiejętności¹¹ na wzór**

⁷ Dz.U.UE.L.2023.2831

⁸ W zależności od źródła finansowania (budżet państwa, budżet województwa)

⁹ [Uchwała nr XXIX/746/17 z dnia 27.03.2017 w sprawie utworzenia Centrum Wsparcia Rzemiosła, Kształcenia Dualnego i Zawodowego w Koninie](#), dostęp: 22.03.2025r.

¹⁰ [Statut-CWRKDIZ.pdf](#), dostęp: 22.03.2025r.

¹¹ cukiernictwo, przemysł ceramiczny, technika dentystyczna, włókiennictwo i tekstylia, realizacja nagrań i nagłośnień, eksploatacja i utrzymanie kolejowych środków transport

Radomskiego Klastra Metalowego¹². Efektem działalności klastra jest m.in. zmniejszenie problemów dotyczących pozyskiwania wysokiej jakości miejsc praktyk, zaangażowanie przedsiębiorstw w szkolenie kadr kształcenia praktycznego, większa liczba klas patronackich i innych form stałej współpracy, lepszy dostęp szkół do nowych technologii.¹³

7. Rozszerzenie zakresu i wymiaru doradztwa edukacyjno–zawodowego w szkołach prowadzących kształcenie zawodowe na poziomie podstawowym

- **Zmiana w przepisach:** aspekt doradztwa zawodowego powinien być szerzej rozwinięty, szczególnie jeżeli chodzi o znajomość lokalnego rynku pracy, ze szczególnym uwzględnieniem przedsiębiorców i pracodawców oraz potencjalnych zawodów, w których możliwa jest rekrutacja.
- **Sformułowanie zapisu:** rozszerzenie zapisu punktu 2.1 Załącznika nr 3 do Rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 16 sierpnia 2018 r. w sprawie doradztwa zawodowego: „wyszukuje i analizuje informacje na temat lokalnych i regionalnych przedsiębiorców i pracodawców, zawodów oraz charakteryzuje wybrane zawody, uwzględniając kwalifikacje wyodrębnione w zawodach oraz możliwości ich uzyskiwania”.

8. Rozszerzenie zakresu i wymiaru doradztwa edukacyjno–zawodowego w szkołach prowadzących kształcenie zawodowe na poziomie średnim

- **Zmiana w przepisach:** aspekt doradztwa zawodowego powinien być szerzej rozwinięty, szczególnie jeżeli chodzi o wskazanie na jakim poziomie placówki oferują wsparcie; rekomenduje się wprowadzenie zapisu rozszerzającego wymiar przedmiotu „doradztwo zawodowe” do min. 1 godziny tygodniowo.
- **Sformułowanie zapisu:** wprowadzenie do Rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 9 sierpnia 2017 r. w sprawie zasad organizacji i udzielania pomocy psychologiczno-pedagogicznej w publicznych przedszkolach, szkołach i placówkach¹⁴ zapisu w Art. 26.1: „Do zadań doradcy zawodowego należy: prowadzenie diagnozy predyspozycji i zainteresowań zawodowych ucznia, przygotowanie indywidualnych planów edukacyjno-zawodowych, praktyczne przygotowanie do wejścia na rynek pracy, opracowania Indywidualnego Planu Działania (lub odpowiednika) dla ucznia na początku kształcenia zawodowego i aktualizacji w kolejnych latach”.

9. Sformułowanie zaleceń dotyczących kształcenia szkolnych doradców zawodowych w zakresie stosowanych technologii, wymagań organizacji pracy, zasad rekrutacji w obszarze kierunków kształcenia prowadzonych w danej placówce w formie np. udziału

¹² <https://klastermetalowy.radom.pl/> dostęp: 22.03.2025r.

¹³ https://cwrkdiz-konin.pl/wp-content/uploads/2024/01/1_dobre-praktyki_PL_FINAL3.pdf str. 13, dostęp: 22.03.2025r.

¹⁴ Dz.U. 2023 poz. 1798 (tekst jednolity)

w targach edukacyjnych i branżowych, wycieczkach zawodoznawczych i innych podobnych instrumentach (w tym w ramach projektów UE) w celu poprawy jakości doradztwa zawodowego i lepszego dostosowania jego wyników do potrzeb uczniów i pracodawców.